

tepat, Eiropā

Vai Eiropu glābs «vairāk Eiropas»?

Glābiņam no parādiem piedāvā federālāku pārvaldību ES

IVETA TOMSONE

Pēdējo nedēļu notikumi parādu krīzes pārņemtajām ES valstīm bijuši dramatiski un jau starptautiskā mērogā liek runāt par Eiropas degšanu zilās liesmās. Eiropas Parlamenta Finanšu, ekonomikas un sociālās krīzes īpašās komitejas ziņojumā, kas jūlijā tika skatīts EP plenārsēdē, piedāvāta "ēdienkarte" ar pasākumiem, kas varētu glābt Eiropu.

Valstis grimst parādos

Maz palicis to finanšu ekspertu, kas tic veiksmīgai Grieķijas iziešanai no parādu krīzes. Grieķija, kuras valsts parāds jau sasniedzis 143% no IKP jeb 329 miljardus eiro, knapi vienojusies par taupības pasākumiem, kas uz nezināmu laiku atālinājies valsts bankrotu jeb defoltu. Šī vienošanās dod pamatu starptautiskajiem aizdevējiem piešķirt kārtējo aizdevuma devu, šoreiz 12 miljardu eiro no kopējā 110 miljardu eiro lielā palīdzības kofera. Taču aizvien skaļāk tiek runāts par to, ka Grieķiju var glābt tikai daļēja parāda norakstīšana un valsts īpašumu, tostarp salu, pārdošana.

Tikmēr finanšu tirgi ar bažām vēro, kas notiks ar Portugāli, kuras valsts parāds sasniedzis 93% no IKP un Īriju – 96% no IKP. Lai segtu valsts uzturēšanai nepieciešamos izdevumus, tām jāaizņemas starptautiskajos finanšu tirgos. Jūtot deguma smaku un pieaugošu risku aizdevumiem, pircēju pievilināšanai šo valstu obligāciju ienesīguma likmes jau pārsniegušas 13%. Šāds procentu līmenis ir ļoti augsts un aprūpina valstu spēju kārtot savas saistības.

Šonedēļ finanšu tirgus pārstāvji pavērsa bažīgu skatienu Itālijas virzienā – šis valsts parāds sasniedzis 120% no IKP, naudas izteiksmē – 1,84 triljoni eiro. Arī situācija Spānijā, kuras parāds gan ir tikai 60% no IKP, sastādāt 1,06 triljonus eiro, ir bažīga.

Arī citās eirozonas valstīs – Vācijā, Francijā, Beļģijā, Lielbritānijā, Nīderlandē – valstu parādi tālu pārsniedz Māstrihtas kritērijos noteiktos 60% no IKP. Tiesa, finanšu tirgi, vērojot šo valstu samērā labos ekonomikas rādītājus, uz šīm ziņām reaģē diezgan mierīgi un turpina pirt parādizīmes ar nosacīti zemām likmēm.

Ņemot vērā ES valstu parādu apjomus, Latvija ar 45% lielo valsts parādu no IKP, kas ir apmēram 5 miljardi latu jeb nedaudz virs 7 miljardiem eiro, uz kopējā fona nebūt neizskatās slikti.

Lielāks budžets, kopīgi lēmumi

EP Finanšu, ekonomikas un sociālās krīzes īpašās komiteja tika sastādīta jau 2009. gadā. Pēc apmēram pusotra gada darba tā secinājusi, ka parādu situācija Eiropā ir risināma ar federālāku pārvaldības modeli, norādot, ka nepieciešams "vairāk Eiropas".

Pagaidām gan šim ieteikumam ir daudz kritiķu, taču neviens negrasās noliegt, ka finanšu un ekonomikas krīze neko

budžetu pārvaldību jeb fiskālo politiku, valstu nodokļu politiku, ES fondu izmantošanu un ekonomiku stimulēšanu.

Risinājums būtu palielināt ES kopējo budžetu līdz 5% no IKP. Salīdzinājumam – šobrīd ES budžets ir 1% no

nu, ko šis valstis izjūt šobrīd.

EP krīzes komitejas ziņojumā kopumā ietverti vairāk nekā 100 punkti. Tostarp minēts, ka Eiropai vajag "jaunu vienošanos", ar kuru jāveicina inovācijas, darba vietu radīšana, kā arī ieguldījumi pētniecībā.

Kaut ziņojums jau apstiprināts, EP deputāts Roberts Zile norāda – tajā piedāvāto pasākumu ieviešana nav garantēta. Kāpēc? Tādēļ,

ka EP, 5% no ES kopējā IKP. Protams, budžeta projekts vēl tiks grozīts, taču maz ticams, ka tā apmēri pieaugs un dalībvalstis piekritīs lielākām iemaksām. Īpašu aizkaitinājumu šis priekšlikums raisa Vācijai, Francijai, Lielbritānijai un vēl citām valstīm, kas šobrīd ir eirozonas flagmaņi.

Vēl viens apstāklis, kas kavē "vairāk Eiropas" idejas īstenošanu, ir ES turīgo lielvalstu uztraukums par to ieguldījumiem tādās nestabilās ekonomikās kā Grieķija, Spānija, Portugāle un Īrija. Kā atzīst politikas eksperti, Vācijas kanclerei Angelai Merkelei un Francijas prezidentam Nikolā Sarkozī šobrīd vairāk galva sāp par savas valsts finanšu sistēmas veselības nekā kopīgo Eiropas ideju.

Roberts Zile domā, ka, iespējams, tādēļ ziņojumā pietrūkst paša galvenā punkta, kas piebremzētu parādu burbuļa pūšanu, – prasības pēc banku atbildības. Jā, tajā norādīts, ka bankām jāuzņemas atbildība, taču ne vārda nav minēts, ka bankām būtu jācieš zaudējumi. Konkrēti – jānoraksta daļa parādu, ko tās ieguldījušas kredītešanā un nestabilo valstu vērtspapīru pirksnā.

R. Zile: "Ne Vācija, ne Francija negrib pieļaut ne Grieķijas defoltu, ne izstāšanos no eirozonas. Grieķijai ieviešot drahtas,

EP FOTO

Eiropas parādu krīze ikvienam liek raizēties par savienības kopējo finanšu veselību.

labu nesola. To apstiprina fakti – bezdarbs Eiropā turas stabili augstā vidēji 9,6% apmērā no darbspējīgo cilvēku kopskaita, jauniešu bezdarba līmenis jau sasniedzis 21%. Jaunu darba vietu radīšanā nebūt nesokas labi, liekot rēķināt, ka nabadzība draud 17% ES iedzīvotāju. Eiropas Komisijas prognozes liecina, ka ražošanas apjomi ES līdz 2013. gada beigām samazināsies aptuveni par 4,8% no IKP.

"Krīze skaidri parādījusi, ka nepieciešams progress, ES veidojot patiesu ekonomikas pārvaldību. Tas sastāvētu no sistemātiska politikas virziena kopuma, kas izstrādāts, lai nodrošinātu ilgtspējīgu izaugsmi, labas, stabilas darba vietas, budžeta disciplīnu, pārmerīgas makroekonomiskās nelīdzsvarotības korekcijas, konkurētspēju un produktivitāti ES ekonomikā un finanšu tirgu stingrāku regulējumu un uzraudzību, kā arī piemērotu mehānismu finanšu krīzes atrisināšanai," tā teikts EP apstiprinātajā ziņojumā.

Ko šis vārdu savirknējums nozīmē? EP uzskata, ka Eiropas iestādēm jānodrošina lielāka teikšana un stingrāka uzraudzība pār dalībvalstu

visas ES IKP. Šāds krīzes komitejas ierosinājums nozīmē lielākas ES valstu iemaksas ES budžetā. Līdztekus lielākām iemaksām ES valstis varētu samazināt nacionālo finansējumu atsevišķām jomām, piemēram, drošības politikai, ārlietām, ekonomikas stimulēšanai, uzticot šo jomu pārvaldību Eiropai.

EP krīzes komiteja rosina arī iegrožot kredītreitinga aģentūru darbību, jo to vērtējumi bieži vien esot kļūdaini, tādējādi aģentūrām bijusi nozīmīga loma finanšu krīzes radīšanā.

EP rosina arī stingrāk kontrolēt spekulatīvos darījumus ar pārtikas izejvielām biržās, jo tieši tās tiek vainotas pie straujā pārtikas cenu kāpuma.

Stingrāk jāvērsas pret banku sektoru – ES valstīs reģistrētām mātes bankām esot jāuzņemas daļa atbildības par meitas banku bezatbildīgo aizdevumu izsniegšanas praksi citās ES dalībvalstīs. Beidzot tiek oficiāli atzīts, ka tieši agresīvā kredītešanas politika sekmejusi nekustamā īpašuma burbuļu veidošanos Spānijā, Īrijā un Latvijā, izraisot grūtības ar budžeta sabalansēša-

nu, ko šis valstis izjūt šobrīd. EP krīzes komitejas ziņojumā kopumā ietverti vairāk nekā 100 punkti. Tostarp minēts, ka Eiropai vajag "jaunu vienošanos", ar kuru jāveicina inovācijas, darba vietu radīšana, kā arī ieguldījumi pētniecībā. Kaut ziņojums jau apstiprināts, EP deputāts Roberts Zile norāda – tajā piedāvāto pasākumu ieviešana nav garantēta. Kāpēc? Tādēļ,

Katrs glābj pats sevi

To, ka "vairāk Eiropas" tik ātri nebūs, apliecina fakts – EK iesniegtais budžeta priekšlikums 2014. – 2020. gadam ir 1%, nevis, kā iesa-

milzīgus zaudējumus ciestu Vācijas un Francijas bankas, kas ļoti daudz ir ieguldījušas šīs valsts privātajā sektorā un Grieķijas vērtspapīros. Līdz ar drahtu ieviešanu parāds netiktu atdots. Vācija, aizdodot Grieķijai, glābj nevis Grieķiju, bet pati sevi."

VIEDOKLIS

EP deputāts **Roberts Zile:** "Šobrīd neredzu, ka tiktu sperti tālejoši soļi, lai izbeigtu eirozonas parādu krīzi. Mēs redzam, ka Grieķijas, Īrijas un Portugāles ekonomikas bremzējas, un tas nozīmē, ka bezdarba līmenis pieaugs, algas tiks samazinātas un jaunu darba vietu piedāvājuma nebūs. Kvalitatīvais darbaspēks brauks uz tām vietām, kur ir pieprasījums un labas algas – uz Vāciju, Franciju, Angliju un citām zemēm. Līdz ar to valstīs, kas šobrīd nopietni cīnās ar parādiem, dzīves līmenis kritīsies. Tātad pēc pieciem gadiem, kad Eiropa ies ārā no krīzes, dzīves līmeņa atšķirības starp vidējo Vācijas un vidējo Grieķijas līmeni būs vēl lielākas nekā šobrīd. Tas pats attiecas uz mums, jo krīzi uz saviem pleciem iznes nodokļu maksātāji, palīdzot kaimiņiem ap Baltijas jūru noturēt veselīgu finanšu sistēmu."

IEVA ČIRKVALETA FOTO

■ ĪSUMĀ

Nauda jauniem tulkojumiem

Eiropas Komisija (EK) piecām Latvijas izdevniecībām un apgādiem piešķirusi 222 777 eiro (156 568 latus) 28 literāro tulkojumu veiktšanai. Konkursā EK līdzekļu saņemšanai piedalījās 31 valsts. Atbalstītie projekti paredz tulkot latviski populāru Eiropas autoru – Martina Valzera no Vācijas, Džeimsa Džoisa no Īrijas, Sandro Veronēzi no Itālijas, Sofijas Oksanenas no Somijas, Jāna Kaplinska no Igaunijas, Žorža Perekā no Francijas, Jozefa O'Konora no Īrijas un citu rakstnieku – darbus. Tulkojumus publicēs tuvāko divu gadu laikā, un tie būs lētāki, jo to paredz EK nosacījumi ES programmas "Kultūra" atbalsta saņemšanai.

Polija diskriminē čigānus

Polijas čigānu asociācija ir sašutusi, ka pietā daļa čigānu bērnu šajā valstī mācās palīgskolās. 2010. gadā apkopotie dati liecina, ka skolu regulāri apmeklēja 2829 čigānu bērni, no kuriem 580 mācījās speciālajās skolās, jo neprata poļu valodu. Asociācijas vadītājs uzskata, ka šāda pieeja vēl vienu čigānu paaudzi nolemj nebūšanai un izglītības trūkumam. Viņš arī baidās, ka tādējādi Polijā drīz būs tāda pati situācija kā Čehijā un Slovākijā, kur 80% čigānu bērnu mācās speciālajās skolās. Polijas čigāni apelē pie EK jaunās stratēģijas čigānu integrācijai ES, kas paredz dalībvalstīs nodrošināt tādus apstākļus, lai līdz 2020. gadam visi čigānu bērni iegūtu vismaz pamatzglītību.

Konkurss inovācijām izglītībā

Līdz 15. augustam Valsts izglītības attīstības aģentūra (VIAA) gaida pieteikumus no pašvaldībām, to iestādēm, biedrībām, nodibinājumiem un komersantiem izglītības inovāciju projektu konkursā, lai ar izglītojošiem pasākumiem vai no metnēm veicinātu bērnu un jauniešu inovatīvas domāšanas attīstību mācību procesā. Atbalstu gūs projekti, kas veicinās bērnu un jauniešu pāreju no izglītības uz darbu, sekmēs radošu darbību fizikā, ķīmijā, bioloģijā, matemātikā un informāciju tehnoloģijās, kā arī pilnveidos talantus mākslā un mūzikā. Kopējais pieejamais finansējums – 67 790 latu. Viens projekts varēs saņemt 3000 latu, turklāt viens projekta īstenošana var iesniegt vairākus pieteikumus.

■ NEDĒĻAS PĀRDOMAS

Kam valstis tērēs ES naudu (II)

Topošais Eiropas Savienības (ES) budžets 2014. – 2020. gadam ir pietiekami interesanta un svarīga tēma, lai sarunu par to turpinātu. Nauda, kā labi zināms, ir vienīgais politikas īstenošanas līdzeklis; runas par prioritātēm, ja tām neseko finanses, ir vien labas gribas apliecinājumi, bet sliktākā gadījumā prasta vēlēšanu mānīšana.

Lai ES valstis atgrieztos uz izaugsmes ceļu un pelnītu vairāk, vajadzīgas investīcijas zinātnē, infrastruktūrā, energoefektivitātē vai atbalstā maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU). Tās ir jomas, kurās ar pašu valstu nacionālajiem budžetiem nepietiek. Tādēļ atbalsts zinātnei un inovācijām ir vien no retajām pozīcijām, kurā komisija piedāvā lielu pieaugumu (par 46%). Ir aprēķināts, ka viens eiro, ieguldīts zinātnē, palielina rūpniecības produkta vērtību par 7 – 14 eiro. To apstiprina arī Somijas 90. gadu krīzes mācība, kad valdība samazināja izdevumus visās nozarēs, izņemot šo. Domājams, tas ir viens no galvenajiem iemesliem, kādēļ pasaules finanšu krīzi Somija pārcieta tik viegli.

Latvijā atgriežas stabilitāte, un tagad ir vajadzīga izaugsme. Fiskālā disciplīna rada stabilitāti, bet izaugsmei var veicināt ieguldījumi zinātnē, augstākajā izglītībā un infrastruktūrā, tāpat arī atbalsts MVU.

Visskaļāk izskanējušie viedokļi sakarā ar komisijas priekšlikumu jaunajam ES budžetam vedina domāt, ka tieši no maksājumiem, ko par katru hektāru saņem zemnieki, ir atkarīga Latvijas lauku nākotne. Laukos dzīvo

IVETA ŠULCA

EK PĀRSTĀVNICĪBAS LATVIJĀ VADĪTĀJA

trešdaļa Latvijas iedzīvotāju, bet lauksaimniecībā strādā tikai katrs piektais lauku iedzīvotājs. Viņu dzīves apstākļus ne tuvu nenosaka tikai par hektāru saņemtie eiro. Zemniekiem noteikti vajadzīgi arī labi ceļi, kas nodrošinātu piekļuvi pilsētai, iespēja tajā saņemt sociālos pakalpojumus.

Lauksaimniecībai ES budžeta projektā joprojām paredzēts plānot vairāk par trešdaļu visas ES naudas (36,2%). Tā ir milzīga nauda no mūsu visu kاباتām, tāpēc diskusijas par prioritātēm šīs naudas izlietošanā ir ļoti svarīgas, taču sarunās par ES budžeta prioritātēm nākamajiem gadiem vismaz tikpat svarīgs kā atbalsts zemniekiem ir arī jautājums par Latvijas lauku reģioniem un ekonomikas attīstībai akūti nepieciešamo finansējumu. Un to Latvija var saņemt no ES kohēzijas politikas aplokšnes. Ar šo finansējumu var atrisināt tādus jautājumus kā reģiona pilsētu attīstība, atbalsts uzņēmējdarbībai un nodarbinātībai, ceļu, ostu vai dzelzceļa infrastruktūra. ES budžeta projektā kohēzijas politikai ielānāti gandrīz 37%. Tāpēc reģionu, pašvaldību lielāka iesaistīšanās diskusijā par topošo ES budžetu būtu ļoti apsveicama.

Lačudīs! («Laba diena!» – romu val.)

Romu integrācija sabiedrībā – viņu pašu rokās

ILZE RŪTENBERGA-BĒRZIŅA

Kad pirms nu jau vairāk nekā desmit gadiem savu vecāku pagalmā ieraudzīju pavecū romu pāri, kuri piedāvāja visdažādākos apģērbus, skeptiski nodomāju – atkal tie čigāni uzmācas. Taču nu šos cilvēkus esmu iepazinusi kā labsirdīgus, godīgus un ļoti pretimnākošus. Turklāt cenšos no savas leksikas izskaust vārdu "čigāns" un aizstāt to ar latviešu ausij līdz šim neierasto "roms", jo tas pirmais šai tautai esot nicinājuma izpausme...

Es arī esmu Latvijas pilsonis!

Tieši nicinājums ir tas, ar ko romi saskaras it visur, bet jo īpaši – bijušās PSRS teritorijā. Šis tautas stingrā turēšanās pie savām tradīcijām, nomadais (klejojošais) dzīvesveids un vienas daļas nekaunīgā uzbāzība reti kur ļāvusi romus pieņemt kā līdzvērtīgus sabiedrības locekļus. Lai gan man šķita, ka Latvijā romi iedzīvojušies samērā labi, kā nekā viņi te jau ir gadsimtiem ilgi, tā nebūt nav. "Attieksme pret mums ir drausmīga," atzīst vecāku pagalmā iepazītā kundze, kura savu vārdu minēt publiski nevēlas. "Mēs esam ticīgi cilvēki, ik svētdienu ejam luterāņu baznīcā, kopjam savu māju un sūtām bērnus skolā. Taču, kad ieejam veikalā, mums skatās uz pirkstiem, apsargs staigā līdzī," stāsta sieviete. Ar vīru viņi izaudzinājuši meitas, kuras nu jau vairāk nekā sešus gadus dzīvo un strādā Anglijā. "Tur mēs esam vienkārši cilvēki," norāda znots Kaspars. "Mēs godīgi strādājam, maksājam nodokļus, bērni iet skolā. Ie-

AFP/LETA FOTO

Jelgavas romu biedrības vadītājs Haralds Didžus ir pārliecināts – ja romi spētu atrast darbu, viņi beidzot apjēgtu arī izglītības lielo nozīmi labākas dzīves nodrošināšanā, jo viņi saprastu, ka ar deviņām klasēm arī ir par maz. Lai sevi un ģimeni nodrošinātu, jāiegūst augstākā izglītība.

pērkoties neviens tev pakaļ neskatās, mazos par skriešanu veikalā neviens līdz šim nav apsaucis, kā tas noticis Latvijā. Taču, kad atbraucu atvaļinājumā, sajūtos kā uz citas planētas – pašvaldību iestādēs un dažādos uzņēmumos, kur jānokārto kādas lietas, uz mani skatās ar aizdomām, saklīdz, līdzko es parādos durvīs. Bet es taču arī esmu Latvijas pilsonis!" aizvainots ir jaunais vīrietis.

Romu laulātais pāris uzskata – viņu tautības cilvēkiem Latvijā nav ko darīt, jo šeit ir neiespējami atrast darbu. "Domāju, ka romiem labāk ir citās valstīs, kur nozīme ir nevis tautībai, bet gan tam, cik labi un godprātīgi tu dari savu darbu," uzsver vecais vīrs.

Ar stratēģiju līdzēts nebūs

Arī Eiropas Savienība atzinusi, ka aptuveni 12 miljoni romu visā Eiropā joprojām cieš no diskriminācijas un nabadzības. Tādēļ ES nākusi klajā ar Eiropas stratēģiju romu integrācijai, kuras izstrādē piedalījās arī vienīgā romu izcelsmes deputāte Eiropas Parlamentā Līvija Jaroka. Viņa aicinājusi likt lietā līdz šim neatklāto romu potenciālu. "Ir jāmaina izpratne par romiem kā minoritāti no etniska skatpunkta uz kaut ko daudz atvērtāku; tiem jānodod, piemēram, iespēja strādāt," kādā intervijā norādījusi L. Jaroka. Tomēr vienlaikus viņa atzīst: "Jaunajā Romu stratēģijā puse no panākumiem būs pašu romu kopienas rokās un būs atka-

rīga arī no labiem lideriem. Tāpēc ir svarīgi, lai būtu jauna un spēcīga izglītotu romu vadība, kas varētu pārstāvēt kopienas."

Tieši izglītības trūkumu arī Jelgavas un apkaimes romu biedrības "Romani čačipen" vadītājs Haralds Didžus atzīst par galveno traucēkli šo cilvēku integrācijai sabiedrībā. Tomēr ar jauno ES stratēģiju vien nebūšot līdzēts.

H. Didžus: "Galvenā problēma pašlaik – romiem nav darba. Ja cilvēks nedēļu nav ēdis, diez vai viņš tieksies pēc zināšanām. Tā kā vecāku izglītības līmenis ir ļoti zems, viņi neizmanto arī iespēju laist bērnus bērnudārzā un skolā. Es būtu gandarīts, ja mūsu bērniem piedāvātu bērnudārzā, apvienotu ar pirmo klasi – tad nebūtu problēmu mācību prasību izpildē, jo visi būtu iemācījušies lasīt. Taču tagad tie nedaudzie, kuri skolas apmeklē, sastopas ar neieinteresētu attieksmi no skolotāju puses. Jo ar romu bērniem jāstrādā papildus, viņu uztvere ir citāda, un pedagogiem šķiet apgrūtināsi ar viņiem strādāt. Tad bezmaz sūta bērnus uz skolām tiem, kas atpalikuši."

"Romani čačipen" vadītājs norāda – ļoti daudzi spējīgākie romi no Latvijas jau sen aizbraukuši. Palikuši teju vai zemāko kastu pārstāvji. "Dienmēl jāatzīst, ka Jelgavā palikušie ir bez naudas, darba, izglītības. Turklāt šeit ir arī slinkākie romi. Piemēram, Kurzemē – Ventspilī – vai Latgalē romu ir vairāk, viņiem ir iedzimta muzikalitāte un lielāks darba tikums. Zemgalē un arī Daugavpilī dominē samaitātība un afērisms," ne tajos glaimojošajos novērojumos dalās H. Didžus.

Pabeigt darbu, par ko krituši karavīri

Eiropas Savienības (ES) attīstības komisārs Andris Piebalgs pēc redzētā Afganistānā aicināja steidzami reformēt finanšu un pārvaldības sektoru, lai mazinātu nabadzības līmeni valstī.

INA STRAZDIŅA

BRISELĒ, SPECIĀLI "LATVIJAS AVĪZĒ"

ES, kas kopā ar dalībvalstīm ir ievērojams donors un ik gadu atvēl miljardu eiro, ir apņēmusies Afganistānā investēt aptuveni 200 miljonus eiro pārvaldības, tieslietu sistēmas, administrācijas un policijas darba uzlabošanai. Vēl vairāk investīciju būs nepieciešams, lai mazinātu bezdarbu un uzlabotu cilvēku dzīves līmeni, kas ļoti tieši ir saistīts ar drošības situāciju valstī.

Ar **Andri Piebalgu** pēc viesošanās Afganistānā tikās Ina Strazdiņa.

– **Pēc atgriešanās no Afganistānas jūs paudāt, ka ES turpmāk būtu vairāk nau-**

das jāpiešķir nabadzības mazināšanai šajā valstī. Vai tas atspoguļosies arī jaunajā Eiropas Komisijas septiņu gadu budžeta piedāvājumā?

A. Piebalgs: – Jā, tas ir iezīmēts. Attīstības sadarbībai naudas nav palicis stipri vairāk, bet nav arī mazāk. Ir ļoti skaidri pateikts, ka ir valstis, kuras vairs šādu naudu nesaņem, piemēram, Ķīna vai Indija, un ir valstis, kurās mums vajag vairāk ieguldīt, un tāda ir arī Afganistāna. Būdam Mazarišarīfā, redzēju kritušo karavīru memoriāla sienu ar piemiņas plāksnēm, kurās iegravēti arī latviešu karavīru vārdi. Mums ir pienākums pabeigt darbu, ko šie cilvēki iesākuši un par kuru gājuši bojā. No šāda viedokļa attīstības sadarbība ir tā, kas maina valsti. Patlaban mēs mēģinām Afganistānā ieviest drošību, un par to, kā veicas, var strīdēties. Taču kādas ir citas iespējas? Karaspēks izies no valsts, valdība paliks, un tā ir stiprāka, nekā no malas šķiet, tā ir spējīga kontrolēt

valsti. Cilvēki ir čakli un uzņēmīgi, protams, drošības situācija būs sarežģīta, taču ar attīstības palīdzības atbalstu mēs daudz ko varam mainīt uz labo pusi.

– **Vai ir zināms, cik daudz naudas Afganistānai varētu atvēlēt?**

– Šobrīd attīstības sadarbībai kopumā ES tērē vienu miljardu eiro. Vai summa būtu stipri jāpalielina, atkarīgs no tā, kur mēs ieguldām. Ja mēs vairāk vēlētos dot infrastruktūrai, tad, protams, vajadzētu vairāk naudas. Afganistānā iedzīvotāju skaits nav tik liels kā Pakistānā, kur mēs arī strādājam un kur, manuprāt, problēmas ir daudz dziļākas. Afganistānā ir skaidri sektori, kur mums būtu jāstrādā, un tā vispirms ir lauksaimniecība, kur ļoti daudz cilvēku joprojām nodarbojas ar opija magoņu audzēšanu. Jau šobrīd ieguldām diezgan daudz naudas, lai Afganistānā atbalstītu lopkopību, un daudziem cilvēkiem tas patīk labāk, nekā

audzēt opija magones.

ES noteikti turpinās atbalstīt arī policiju, bet es nesmu drošs par veselības aprūpi – ja dalībvalstis arvien vairāk pārņems šo jomu, tad vairs nevarēsim koncentrēties uz lauku attīstību.

– **Kā jums šķiet – vai Latvijai vajadzētu turpināt misiju Afganistānā?**

– Tā, protams, ir nesavtīga palīdzība afgāņu tautai. Par to mēs vienmēr varam būt lepnī, un tādēļ mums vajadzētu palikt. Taču mums ir jāreķinās arī ar starptautiskās kopienas lēmumiem, jo latvieši Afganistānā nav vienīgie. Ir attīstījusies tāda kā ieroču brālība – kopā ienācām, un kopā mums arī jāiziet. Arī ASV karavīru kontingenta samazinājums ir ļoti mērens – 10 tūkstoši tagad, 23 tūkstoši nākamgad, taču Afganistānā paliek vēl 60 tūkstoši ASV karavīru. Mums ir jāstrādā kopā ar ISAF komandu, lai viss notiktu plānveidīgi un lai mēs būtu šā procesa sastāvdaļa.

Mūsu karavīri ieguvuši pleca sajūtu ar citām nācijām.

– **Uzņēmējs Māris Gailis nesen paudis, ka mūsu biznesa pārstāvjiem nevajadzētu baidīties meklēt iespējas Afganistānā, īpaši celtniecības sektorā. Vai arī jūs redzat šādas iespējas?**

– Kas biznesā neriskē, tas nevinē, un Afganistānā ir daudz naudas, tur Mārim Gailim ir taisnība. Taču drošības situācija ir sarežģīta, un tāpēc tas nu katram pašam ir jāizlemj. Es negribētu aicināt Latvijas uzņēmējus pa galvu par kaklu skriet uz Afganistānu. Jā, staigādams bruņu vestē, es satiku uzņēmējus, kuri bija bez tās. Un, kad vaicāju, vai viņiem nav bail, man atbildēja: mēs vienmēr reķinām trīs soļus uz priekšu, un tad riska nav. Taču šie cilvēki jau ilgu laiku Afganistānā ir strādājuši un tur labi orientējas, tādēļ es teiktu: tā vienkārši meklēt laimi nevajadzētu, drošības situācija ir mainīga un riski ir, tam jābūt labi izvērtam solim.

LITA KRONE/LETA FOTO

Andris Piebalgs uzsver, ka jau tagad Afganistānā daudz kas ir mainījies, meitenes apmeklē skolu, cilvēki dzīvo labāk, arī ekonomika ir uzlabojusies, jo ir ieguldījumi infrastruktūrā.